

ЗМІНИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ПОЗИЦІЙ УКРАЇНИ, МОЛДОВИ ТА ГРУЗІЇ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ *

Україна, Молдова та Грузія ще на початку ХХІ сторіччя чітко визначили пріоритети свого зовнішньоекономічного розвитку, які спрямовані на поступову інтеграцію та вступ до Європейського Союзу. Ці країни майже одночасно подали заявки на вступ до ЄС та отримали статус кандидатів на членство в ЄС.

У дослідженні визначимо зміни, які відбулись у зовнішньоекономічних позиціях України, Молдови та Грузії в умовах повномасштабної російської агресії, що відбулись в їх платіжних балансах та міжнародних інвестиційних позиціях.

Таблиця 1

Зовнішньоекономічні позиції України, Молдови та Грузії у 2021 та 2022 роках, у млн. дол.

Країни	Показники		2021	2022	Річні зміни
Грузія	Поточний рахунок	сальдо	-1 942,56	-1 120,17	822,39
	Міжнародна інвестиційна позиція	активи	11 481,39	14 428,57	2947,18
		пасиви	38 143,93	42 646,25	4502,32
		сальдо	-26 662,54	-28 217,68	-1555,14
Молдова	Поточний рахунок	сальдо	-1 699,10	-2 482,26	-783,16
	Міжнародна інвестиційна позиція	активи	6 440,64	6 506,24	65,6
		пасиви	11 677,09	12 691,09	1014
		сальдо	-5 236,45	-6 184,85	-948,4
Україна	Поточний рахунок	сальдо	-3 882,00	7 972,00	11854
	Міжнародна інвестиційна позиція	активи	159 098,96	168 174,54	9075,58
		пасиви	185 293,20	170 980,27	-14312,93
		сальдо	-26 194,25	-2 805,74	23388,51

Джерело: [1-3].

Аналіз даних, наведених у таблиці 1, свідчить про те, що серед трьох країн погіршення всіх зовнішньоекономічних показників відбулось лише у Молдові, для якої зменшилися як сальдо поточного рахунку, так і чиста міжнародна інвестиційна позиція. Це було пов'язано з погіршенням торговельного балансу у зв'язку зі збільшенням вартісних обсягів імпорту більше ніж на 32%. Молдова, підтримуючи санкції проти Росії, була вимушена зменшити закупівлі дешевих російських енергоносіїв, що призвело до суттєвого їх подорожчання у країні та відповідного погіршення торговельного балансу. Для покриття дефіциту поточного рахунку Молдова була вимушена залучити додаткові кредитні ресурси, що призвело зростання пасивів її міжнародної інвестиційної позиції у 2022 році на майже мільярд доларів.

У Грузії, на відміну від Молдови, стан поточного рахунку у 2022 році у порівнянні з 2021 роком був набагато кращим. Це, у першу чергу, пов'язано з 250% зростанням доходів поточного рахунку Грузії по статті експорт транспортних послуг, що, безумно, було обумовлено приїздом до країни громадян Росії після початку повномасштабної агресії проти України та запровадження мобілізації. При цьому у Грузії не відбулось покращення чистої міжнародної інвестиційної позиції, бо поточний рахунок платіжного балансу країни залишається від'ємним та для його покриття необхідним є залучення іноземного капіталу, що і призвело до суттєвого збільшення пасивів інвестиційної позиції країни у 2022 році.

Серед країн, що досліджуються, та, напевно, серед усіх країн Європи найбільші покращення поточного рахунку та міжнародної інвестиційної позиції відбулись у 2022 році в Україні. Так, поточний рахунок країни збільшився на майже на 12 млрд. дол., а її чиста міжнародна інвестиційна позиція – на більш ніж 23 млрд. дол. Ці зміни були викликані наступними чинниками:

- зменшенням на 15 млрд. дол. відтоку капіталу за статтею доходи нерезидентів від інвестицій в Україну;
- погіршенням балансу торгівлі товарами та послугами на 23 млрд. дол.;
- збільшенням на майже 17 млрд. дол. доходів уряду від надходжень з-за кордону по статті вторинні доходи;
- зростанням до 10 млрд. дол. обсягів односторонніх платежів для неурядових установ України;
- отриманням урядом України позик на більш ніж 15 млрд. дол.;
- зростанням обсягу готівкової іноземної валюти поза банківської системи на 10 млрд. дол.

Разом з тим, результати аналізу чинників, що призвели до змін у платіжному балансі та міжнародній інвестиційній позиції України у 2022 році, свідчать про те, що формальне покращення показників викликане, у першу чергу, значними обсягами зовнішньої допомоги та залучених кредитних ресурсів і зростанням обсягу готівкової іноземної валюти поза національної банківської системи. А такий фундаментальний показник платіжного балансу, як сальдо торгівлі товарами та послугами України, в умовах повномасштабної агресії Росії суттєво погіршився, що у випадку продовження політики щодо штучної підтримки курсу національної валюти може призвести до нової фінансової кризи в Україні, що в умовах повномасштабної війни та можливого зменшення зовнішньої фінансової підтримки є дуже небезпечним для країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. International Monetary Fund. Balance of Payments and International Investment Position. Georgia. URL: <https://data.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52>.
2. International Monetary Fund. Balance of Payments and International Investment Position. Moldova. URL: <https://data.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52>.
3. International Monetary Fund. Balance of Payments and International Investment Position. Ukraine. URL: <https://data.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52>.
4. National Bank of Ukraine. Balance of Payments. Georgia. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/BOP_y_en.pdf.

* Дослідження проведено у межах проекту 101048173- Monetary policy-ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH «Успіхи та недоліки монетарної політики Європейського Союзу: наслідки для України»

Funded by the
European Union